

Porteføljeanalyse 2024

SAMISK SAMFUNN OG KULTUR

Innhold

1.	Om prosjektporteføljen og porteføljeanalysen	3
2.	Status og utvikling av porteføljen	4
2.1.	Omfang og finansiering	4
2.2.	Fag/teknologi	7
2.3.	Tema	8
2.4.	Anvendelsesområde	9
2.5.	FoUol-verdikjede	10
2.6.	Strukturelle forhold	12
3.	Vurdering av måloppnåelse	15
4.	Videre anbefalinger (maks en side)	17

1. Om prosjektporteføljen og porteføljeanalysen

Denne porteføljeanalysen gjelder for porteføljen for Samisk samfunn og kultur og er basert på data registrert til og med 2023. Analysen omfatter alle Forskningsrådsfinansierte prosjekter og EU-prosjekter med norsk deltakelse som er helt eller delvis merket med *Samisk*¹.

Porteføljen dekker Forskningsrådets samlede innsats innen samisk forskning, og analysen inkluderer både en vurdering av dataene og en vurdering av det bildet som framkommer på basis av disse dataene. Prosjektene i porteføljen kan være finansiert av porteføljestyret selv, av andre porteføljestyrer i Forskningsrådet eller av EU.

Analysen vil vise fordeling av investeringer innenfor både porteføljen for Samisk samfunn og kultur sine egne investeringer, samt Forskningsrådets totale investeringer av prosjekter fordelt etter fag og fagområder; søknadstyper, sektorvis tildeling og regional fordeling. Den vil også belyse antallet prosjekter med internasjonalt samarbeid og antall årsverk av rekrutteringsstillinger innenfor porteføljen for Samisk samfunn og kultur. Porteføljeanalysen skal være et grunnlag for Samisk-porteføljestyrets arbeid med porteføljeplan om strategisk prioritering av forskningsmidler, investeringsplan, dialog på tvers av Forskningsrådets porteføljer, og for Forskningsrådets budsjettinnspill til finansierende departement. Porteføljeanalysen kan også være av interesse for andre aktører som er involvert i samisk forskning eller de samiske samfunnene.

Porteføljen for Samisk samfunn og kultur har som mål å ivareta Norges særlige ansvar for å utvikle ny forskningsbasert kunnskap for at den samiske folkegruppen, som urfolk, skal kunne sikre og utvikle de samiske språkene, den samiske kulturen, sitt samfunnsliv og sine næringer. Dette ansvaret er forankret i flere forpliktelser. Ifølge Grunnlovens § 108 har regjeringen som mål å legge til rette for at samene kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv. Norge også har folkerettslige forpliktelser som legger føringer for samepolitikken, herunder ILO-konvensjon nr. 169 om *urfolk og stammefolk i selvstendige stater*, som fastslår urfolks rett til selvbestemmelse over sin kulturelle utvikling, samt retten til å bruke eget språk og til å opprette egne institusjoner for representasjon overfor myndighetene. Videre er artikkel 27 i FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter relevant, samt FNs urfolkserklæring (UNDRIP), selv om denne ikke er rettslig bindende. Forskning er avgjørende for at Norge skal kunne følge opp disse forpliktelsene.

Porteføljen for Samisk samfunn og kultur omfatter et bredt spekter av temaområder og utfordringer som har relevans for det samiske samfunnet. Dette innebærer behov for forskning på tvers av fagområder, disipliner og sektorer. Hovedtyngden ligger innenfor humaniora og samfunnsvitenskap, men porteføljen inkluderer også naturvitenskapelige forskning som har en tilknytning til humaniora og samfunnsvitenskap, særlig innenfor medisin, helsefag og økologi. De fleste prosjektene kan plasseres innenfor grunnforskning, men det finnes også handlingsrettet og anvendt forskning.

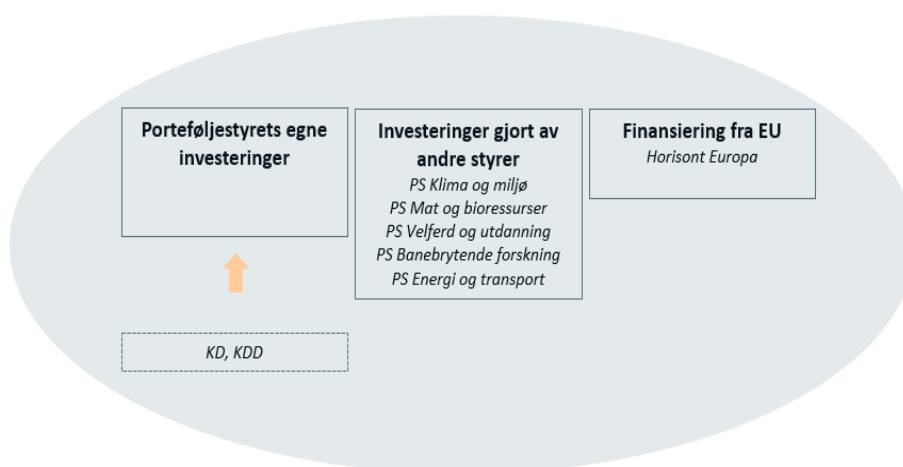
Kvalitetssikring av merkingene skjer i desember hvert år.

Det er spørsmål som ikke kan umiddelbart besvares ut ifra den tilgjengelige statistikken. Det er for eksempel utfordrende å vurdere de samfunnsmessige konsekvenser av prosjektene basert på nåværende data, da dette krever analyser av langsiktige effekter. Det er imidlertid skissert noen anvendelsesområder for forskningen som potensielt kan ha samfunnsmessige konsekvenser. Det er

¹ I Forskningsrådets merkesystem skal Samisk-merket benyttes dersom prosjektet innehar følgende: "*Forskning på samiske forhold og/eller forskning for samiske formål og all forskning og innovasjon ved samiske institusjoner (forskningsinstitusjoner, museer, kultursenter etc.)*"

også begrenset mulighet til å identifisere kunnskapshull eller forskningssvake områder innen samisk relevant forskning på grunnlag av porteføljeanalysen, ettersom en presis identifikasjon av slike områder krever forskningsbaserte vurderinger av systematiske oversikter over publisert forskning både nasjonalt og internasjonalt (kunnskapsoversikter- og oppsummeringer). Det er imidlertid mulig å anbefale prioriteringer for Samisk-porteføljens investeringer fremover på grunnlag av analysen. (Se kap. 4).

Forskningsrådets portefølje 2024 innenfor PS-Samisk

Figur 1: Forskningsrådets portefølje 2024 innenfor Samisk samfunn og kultur. Kilde: Forskningsrådet

2. Status og utvikling av porteføljen

2.1. Omfang og finansiering

Forskningsrådets portefølje 2019-2023 innenfor SAMISK

Figur 2, *Forskningsrådets totale satsing på samiskrelevante prosjekter*, viser porteføljestyret for Samisk samfunn og kultur sine egne investeringer, andre porteføljers investeringer og EUs investeringer i samiskrelevante prosjekt i perioden 2019-2023. Forskningsrådets samlede investeringer i samiskrelevante prosjekter har økt fra 30,5 mill. kroner i 2019 til 45,3 mill. kroner i 2023.

Investeringene fra SAMISK porteføljestyre har ligger på samme nivå hele perioden, men data, basert på Forskningsrådets merkesystem, viser økte investeringer til SAMISK fra andre porteføljer i denne perioden. Det er vanskelig å si hvilken grad dette skyldes økte investeringer til samisk forskning i de andre porteføljene, eller om økningen skyldes en økt bevissthet om å merke samisk-relevante prosjekter i andre porteføljer.

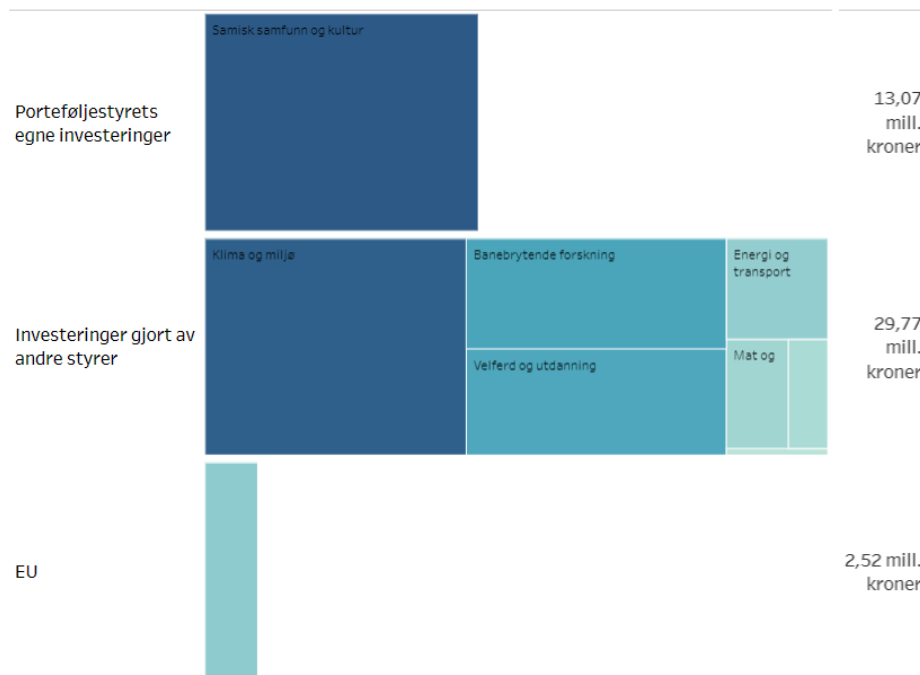

Figur 2 viser at andre porteføljers investeringer i samiskrelevante prosjekt har økt fra 14,8 mill. kr i 2019 til 29,8 mill. kr i 2023. Innenfor EU-finansiert forskning har midler til samiskrelevant forskning økt fra 0,5 mill. kroner i 2019 til 2,5 mill. kr i 2023.

2019 utgjorde Samisk-porteføljens egne investeringer ca.50 prosent av total satsing og i 2023 ca.30 prosent av total satsing.

	2019	2020	2021	2022	2023
Samisk-porteføljens egne investeringer	15,2	17,9	16,0	10,3	13,1
Andre porteføljers investeringer	14,8	21,1	20,1	28,3	29,8
EU	0,5	1,4	3,2	3,0	2,5
Totalt	30,5	40,4	41,6	38,6	45,3

Figur 2: Forskningsrådets totale satsing på samiskrelevante prosjekter. Tall i mill. kroner. Kilde: Forskningsrådet.

Figur 3: Porteføljestyrets egne investeringer, investeringer gjort av andre styrer og den relevante EU-porteføljen (2023-tall). Kilde: Forskningsrådet.

I Forskningsrådets totale investeringer til samisk-relevant forskning er det en positiv økning fra andre porteføljers investeringer (se figur 4). Det særlig porteføljene Klima og miljø, Banebrytende forskning og Velferd og utdanning som har økte investeringer til Samisk-porteføljen.

Den største innsatsen kommer fra porteføljen for Klima og miljø og i 2023 var investeringene til samisk forskning 12,5 mill. kroner og nær samme nivå som investeringene fra Samisk samfunn og kultur (13,1 mill. kroner).

	2021	2022	2023
Klima og miljø	7,8	10,7	12,5
Banebrytende forskning	4,8	6,7	6,3
Velferd og utdanning	3,9	5,7	6,1
Energi og transport	1,1	2,5	2,3
Innovasjon	2,3	2,3	
Mat og Bioressurser			1,5
Forskningssystemet	1	0,7	1,0
Totalt	20,1	28,3	29,7

Figur 4: Utviklingen i investeringer av andre porteføljestyrer til samiskrelevante prosjekter. Tall i mill. kroner. Kilde: Forskningsrådet.

Porteføljestyret for samisk samfunn og kultur sine egne investeringer 2019 - 2023

Departement – bevilgning budsjettformål samisk	2019	2020	2021	2022	2023
Kunnskapsdepartementet	10 600 000	10 600 000	10 000 000	10 000 000	10 000 000
Kommunal- og distriktsdepartementet	3 415 000	3 500 000	3 500 000	3 500 000	3 600 000

Figur 5: Bevilgning fra departementene til Samisk-porteføljen 2019-2023. Tall i mill. kr. Kilde: Forskningsrådet.

Utlysninger i porteføljen for Samisk samfunn og kultur

I perioden 2019-2023 har det vært årlige utlysninger innenfor porteføljen for Samisk samfunn og kultur, med tildeling til 1-3 prosjekt i året. Søknadstypen som har vært anvendt er hovedsakelig Forskerprosjekt. I årene 2019, 2020, 2021, 2022, 2023 og 2024, mottok porteføljen henholdsvis 22, 8, 15, 6 og 12 søknader. Variasjoner i antall søknader kan antagelig delvis forklares med at organisatoriske og logistiske forutsetninger for utlysningene har variert i perioden.

I 2023 prioriterte porteføljestyret temaet *Klima, miljø og næringsvirksomhet*. Prosjektet *Urfolksrepresentasjon i majoritetsbaserte partier og "det grønne skiftet": strukturer, strategier, og politiske resultater* ble tildelt 5,9 mill. kr.

I 2022 prioriterte porteføljestyret temaet *Språk*. Prosjektet *Indigenous language resilience: From learners to speakers* ble tildelt 10 mill. kr.

I 2021 var tematisk prioritet i utlysningen *samisk identitet og samfunnsbygging*. Prosjektet *Indigenous homemaking as survivance: Homemaking as cultural resilience to the effects of colonization and assimilation* ble tildelt 12,0 mill. Kr.

I 2020 var tematisk prioritet i utlysningen *Levekår og befolkningsutvikling*. Prosjektet *South Saami Memory Culture: The dynamics of indigenous and nation-state identities* ble tildelt kr. 7,7 mill. Prosjektet *Governance of Land and Natural Resources in Sápmi, a legal approach* ble tildelt kr. 8,4 mill.

I 2019 var tematisk prioritet i utlysningen *språk*. Prosjektet *How can language technology make a difference? An investigation of the impact language-aware computer programs have upon Saami literacy* ble tildelt 6,5 mill. kr. Prosjektet *Arctic Silk Road: Imagining Global Infrastructures and Community Boundaries in Sápmi and the Russian North* ble tildelt 11,1 mill. kr. Prosjektet *Truth and Reconciliation in a Democratic Welfare State: The Indigenous Sami, the Kven/Norwegian Finns Minority and the majority in Norway* ble tildelt 6,0 mill. kr.

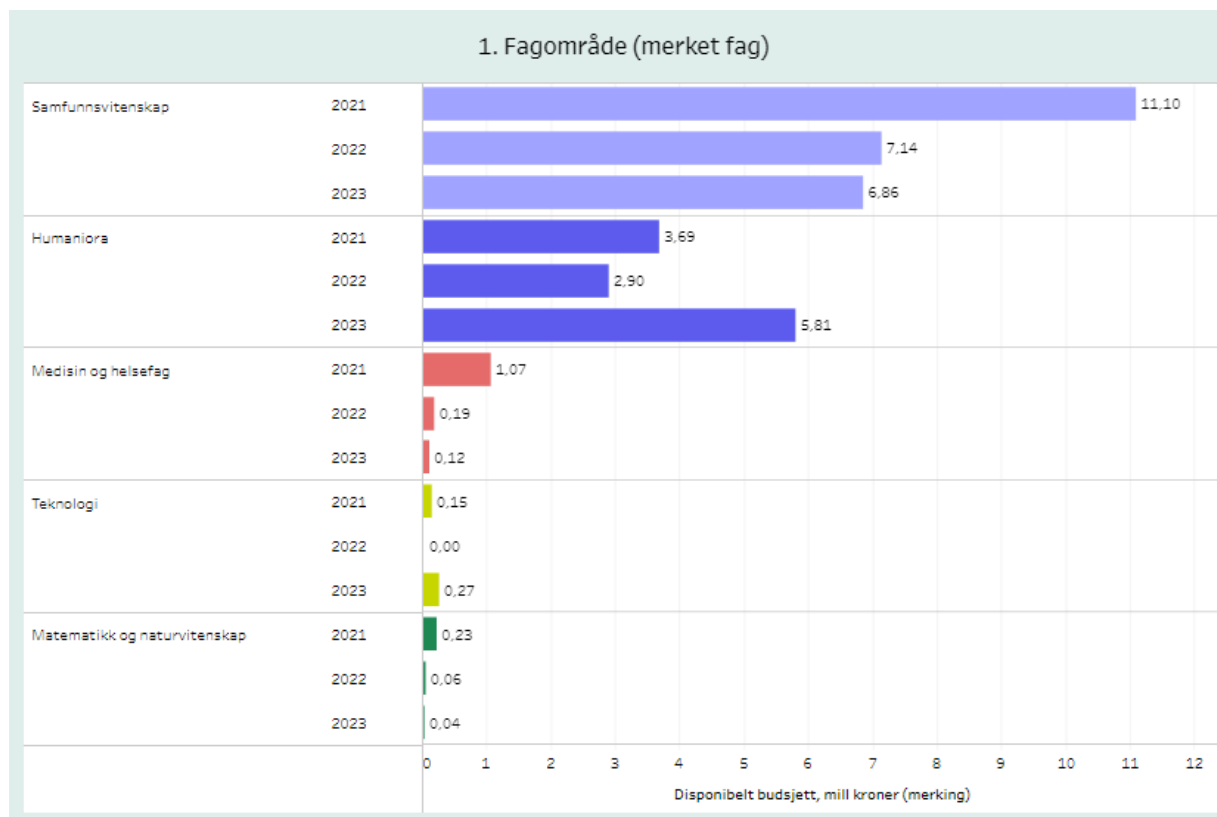
2.2. Fag/teknologi

Samisk-porteføljen etterspør forskning fra alle fag og på tvers av fag og fagområder.

Porteføljen er åpen for alle fag og samisk forskning er et bredt og tverrfaglig forskningsfelt som omfavner en rekke disipliner. Likevel medvirker den tematiske innretningen i porteføljeplanen til at det i hovedsak blir investert i samfunnsvitenskap og humaniora-fagene i Samisk-porteføljens egen prosjektinnsats.

Innenfor samfunnsvitenskap var det i 2023 flest prosjekter innenfor samfunnsgeografi, sosiologi og sosialantropologi.

Figur 6 viser at det de siste tre årene har vært en liten økning i prosjekter med humaniora-perspektiver og en nedgang i prosjekter merket samfunnsvitenskap.

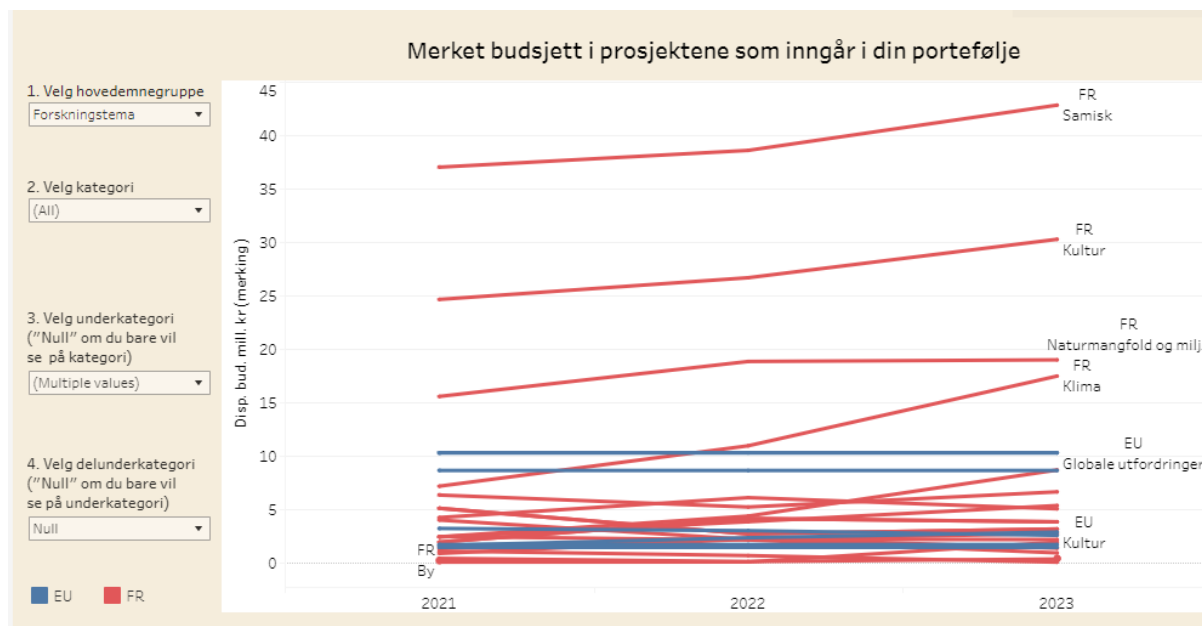

Figur 6: P-SAMISK prosjektinnsats mill. kr. fordelt på fagområder 2021-2023. Kilde Forskningsrådet.

2.3. Tema

Samisk-porteføljens egne investeringer skal dekke forskning innenfor og på tvers av seks bredt definerte temaområder i porteføljepplan for Samisk; 1) *Historie, kulturarv og kulturuttrykk*; 2) *Språk*; 3) *Levekår og befolkningsutvikling*; 4) *Oppvekst og utdanning*; 5) *Samisk samfunnsbygging*; og 6) *Klima, miljø og næringsvirksomhet*.

Temaområdene dekker forskningsfeltets faglige bredde og porteføljen omfatter bidrag fra ulike fag og forskningstradisjoner som er opptatt av spørsmål knyttet til forskning relevant for det samiske samfunnet. Porteføljen ønsker å fremme ambisiøse prosjekter som gjerne ser de tematisk prioriterte områdene i sammenheng.

Figur 7: Oversikt over merkede forskningstema for investeringer fra Porteføljestyret for samisk samfunn og kultur i perioden 2021-2023. Kilde: Forskningsrådet.

2.4. Anvendelsesområde

Grupperte resultatindikatorer og tilhørende resultatindikatorer (antall resultatindikatorer)

Resultatindikator gruppe	Resultatindikator	2021	2022	2023
Allmennrettede formidlingstiltak	Oppslag i massemedia (aviser, radio, TV mm)	25	13	1
	Populærvitenskapelige publikasjoner (artikler/bøker, debattbøker/artikler, høringer, ut..)	15	19	7
Brukerrettede formidlingstiltak	Rapporter, notat, artikler, foredrag på møte/konferanser retta mot målgruppene i prosje..	122	72	28
Innføring av nye/forbedrede metoder/modeller/teknologi for økt verdiskaping	Bedrifter i prosjektet som har innført nye/forbedrede arbeidsprosesser/forretningsmode..		0	0
	Bedrifter som har innført nye/forbedrede metoder/teknologi		0	0
	Bedrifter utenfor prosjektet som har innført nye/forbedrede metoder/modeller/teknologi		0	0
Kommersielle resultat med bidrag fra prosjektet	Ferdigstilte nye/forbedrede produkter		0	0
	Ferdigstilte nye/forbedrede prosesser		0	0
	Ferdigstilte nye/forbedrede tjenester		0	0
	Inngåtte lisensieringskontrakter (eksl. brukerlisenser for programvare)		0	0
	Søkte patenter (samme patent søkt i flere land regnes som 1 patent)		0	0
Ny virksomhet	Nye foretak som følge av prosjektet		0	0
	Nye forretningsområder i eksisterende bedrifter som følge av prosjektet		0	0
Næringsrettede FoU resultater	Ferdigstilte nye/forbedrede metoder/modeller/prototyper		0	0
Vitenskapelige utgivelser	Bok/monografi/rapport	2	2	1
	Bokrapportdel/kapittel i antologi	8	22	4
	Tidsskriftsartikkel/periodika	16	21	4

Figur 8: Oversikt over resultatindikatorer og tilhørende resultatindikatorer fra 2021, 2022 og 2023 for investeringene til Porteføljestyret for samisk kultur og samfunn. Tallene er basert på innrapportering fra prosjektene og tallene fra 2023 er derfor ikke fullstendige på grunn av at framdriftsrapporter mangler. Kilde: Forskningsrådet.

Figur 8 viser at prosjektene i porteføljen har hatt aktiv utadrettet virksomhet, både gjennom allmennrettede formidlingstiltak (oppslag i massemedier etc.), 26 oppslag i 2021 og 13 i 2022. Dette bidrar til synlighet for prosjektene overfor beslutningstakere som for eksempel Sametinget, regionale og lokale myndigheter og også overfor innbyggere generelt (brukermål 1 og 2).

Når det gjelder brukerrettede formidlingstiltak rettet mot målgruppene i prosjektet var det et høyt antall tiltak i 2021 (122) og i 2022 (72).

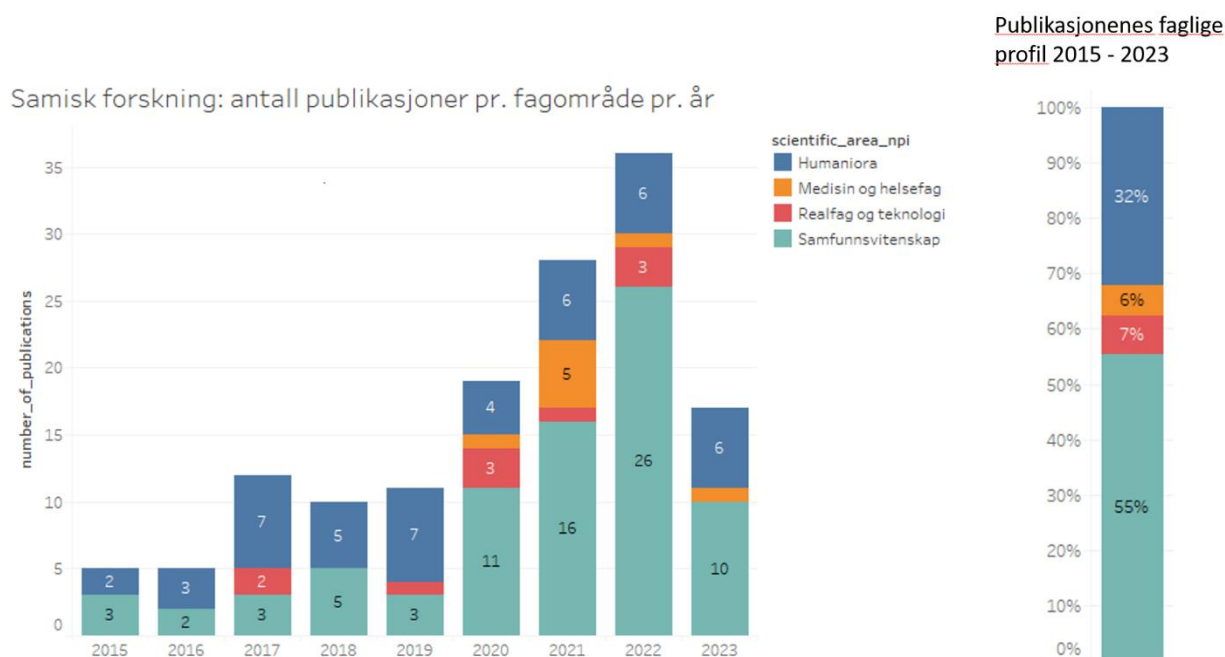
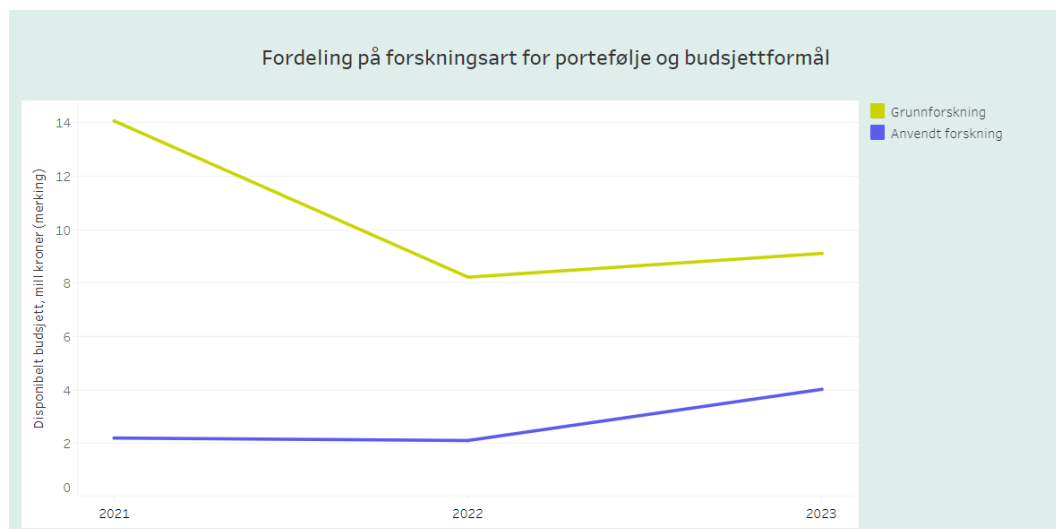

Fig. 9: Antall publikasjoner for budsjettformålet Samisk, pr fagområde pr.år. Kilde: Forskningsrådet.

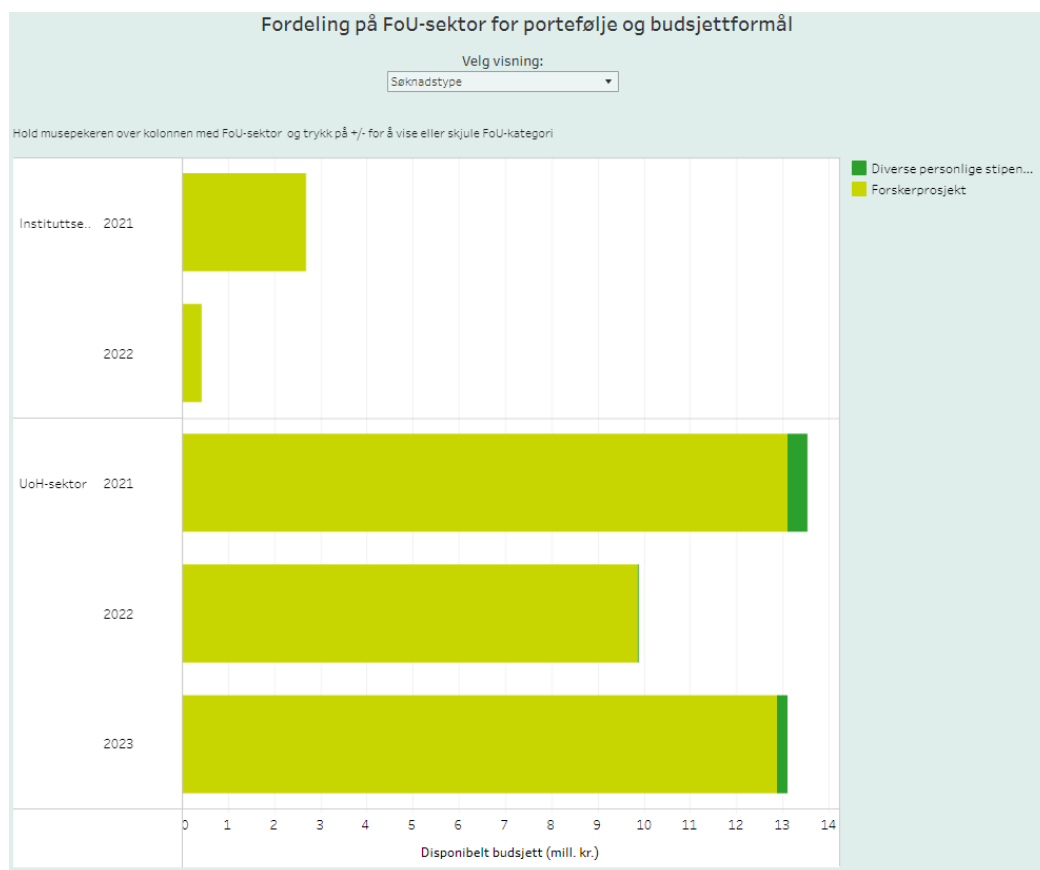
2.5. FoUol-verdikjede

Porteføljen omfatter ulike typer kunnskapsproduksjon, fra strategisk grunnleggende forskning via handlingsrettet og anvendt forskning til forskning med brukerinvolvering. De fleste prosjektene kan plasseres innenfor grunnforskning, men det finnes også handlingsrettet og anvendt forskning, hvor forskere designer prosjektet, definerer problemstillinger og metodebruk mm. innenfor gitte tematiske rammer og prioriteringer.

Figur 10: Samisk-porteføljens egen innsats 2021-2023 fordelt på søknadstyper. Kilde: Forskningsrådet

Porteføljen for Samisk samfunn og kultur har primært anvendt søknadstypen Forskerprosjekt i sine egne investeringer. Oversikten over Forskningsrådets totale satsing fordelt på søknadstyper, viser at den klart største andelen er Forskerprosjekt, men at det også blir tatt i bruk en lang rekke andre virkemidler innenfor den samiskrelevante forskningen (se kap. 2.4).

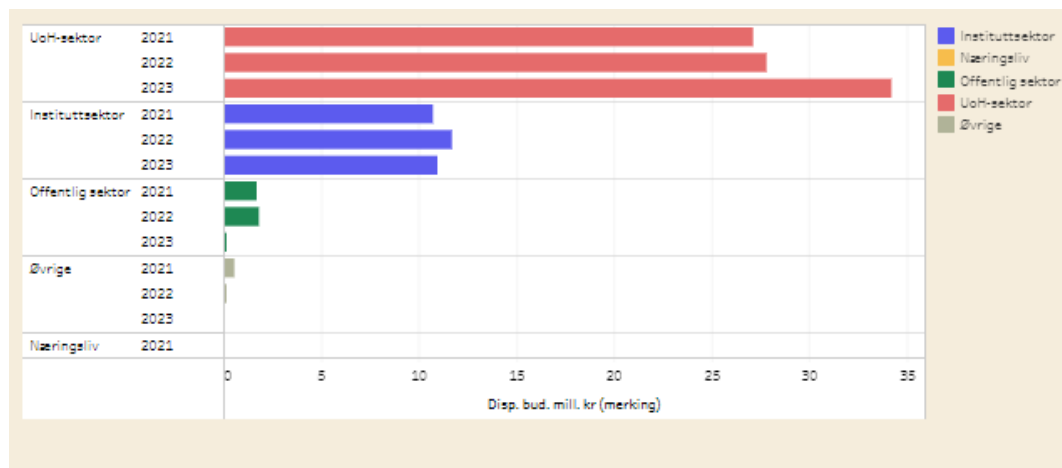

Figur 11: Porteføljens fordeling på FoU-sektor, 2021-2023. Kilde: Forskningsrådet

Fordeling på sektor

Figur 12 viser at Porteføljen for Samisk samfunn og kultur sine egne investeringer har prosjekteiere primært fra UoH-sektoren og noen fra instituttsektoren.

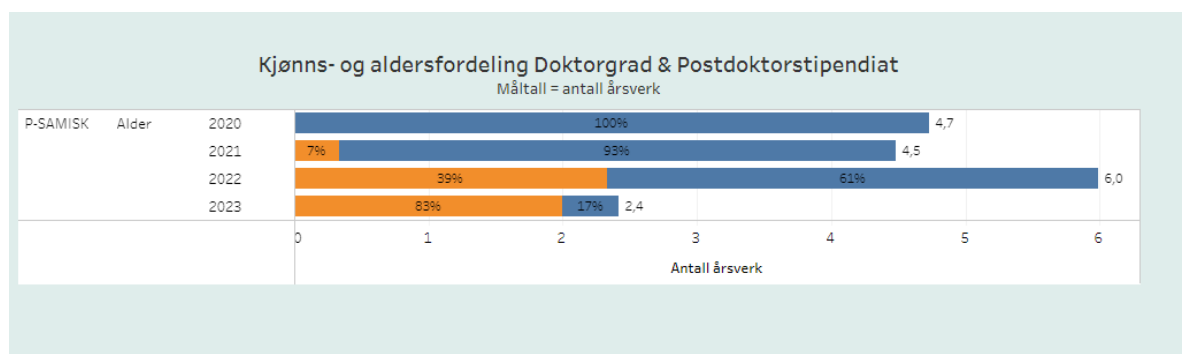
Figur 12: Porteføljens fordeling på sektor, 2021-2023. Kilde: Forskningsrådet.

2.6 Andre elementer

I dette kapittelet ser vi nærmere på hvordan Samisk-porteføljens egne investeringer bidrar til rekruttering, kjønnsbalanse i prosjektledelse, internasjonalt samarbeid, og regional fordeling.

Kjønns- og aldersfordeling doktorgrad og postdoktorstipendiater

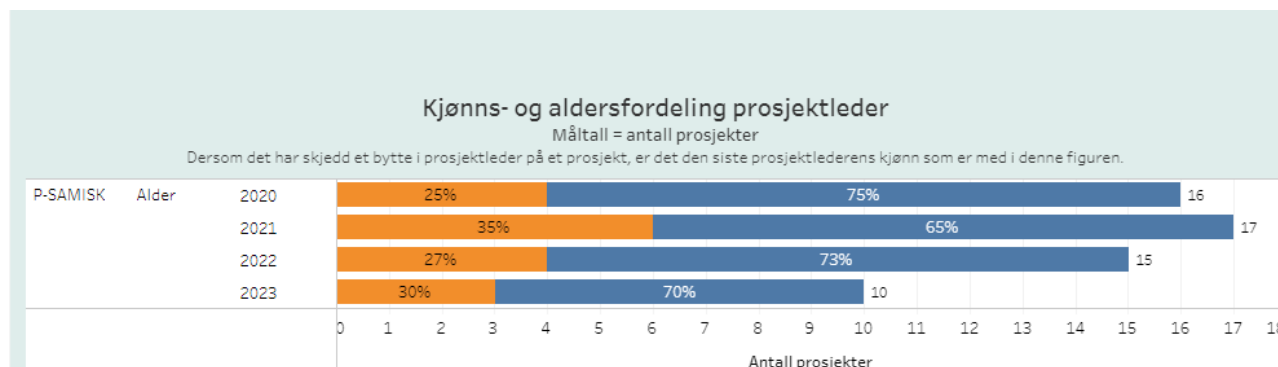
Utviklingen av det samiske samfunnet er tjent med at flere samer rekrutteres til forskning, at det forskes på samiske temaer, og at antallet forskere som bruker samisk som fagspråk økes. Porteføljen har gjennomgående oppmuntret til rekruttering og kapasitetsbygging i utlysningene, samt ønsket å bidra til kjønnsbalanse blant forskningsansatte. Vi ser fra 2020-2022 en positiv vekst i rekruttering av phd- og postdok-stipendiater i porteføljen for Samisk samfunn og kultur sin egen prosjektinnsats. Nedgangen som vises i 2023 kan skyldes etterslep i rekruttering av stipendiater i prosjektene som startet opp i 2023.

Figur 13: Kjønns- og aldersfordeling Doktorgrad og Postdoktorgradsstipendiat. Blått: kvinner, oransje: menn. Kilde: Forskningsrådet

Kjønnsbalanse prosjektledere

Figur 14: Kjønns- og aldersfordeling prosjektleder. Blått: kvinner, oransje: menn. Kilde: Forskningsrådet.

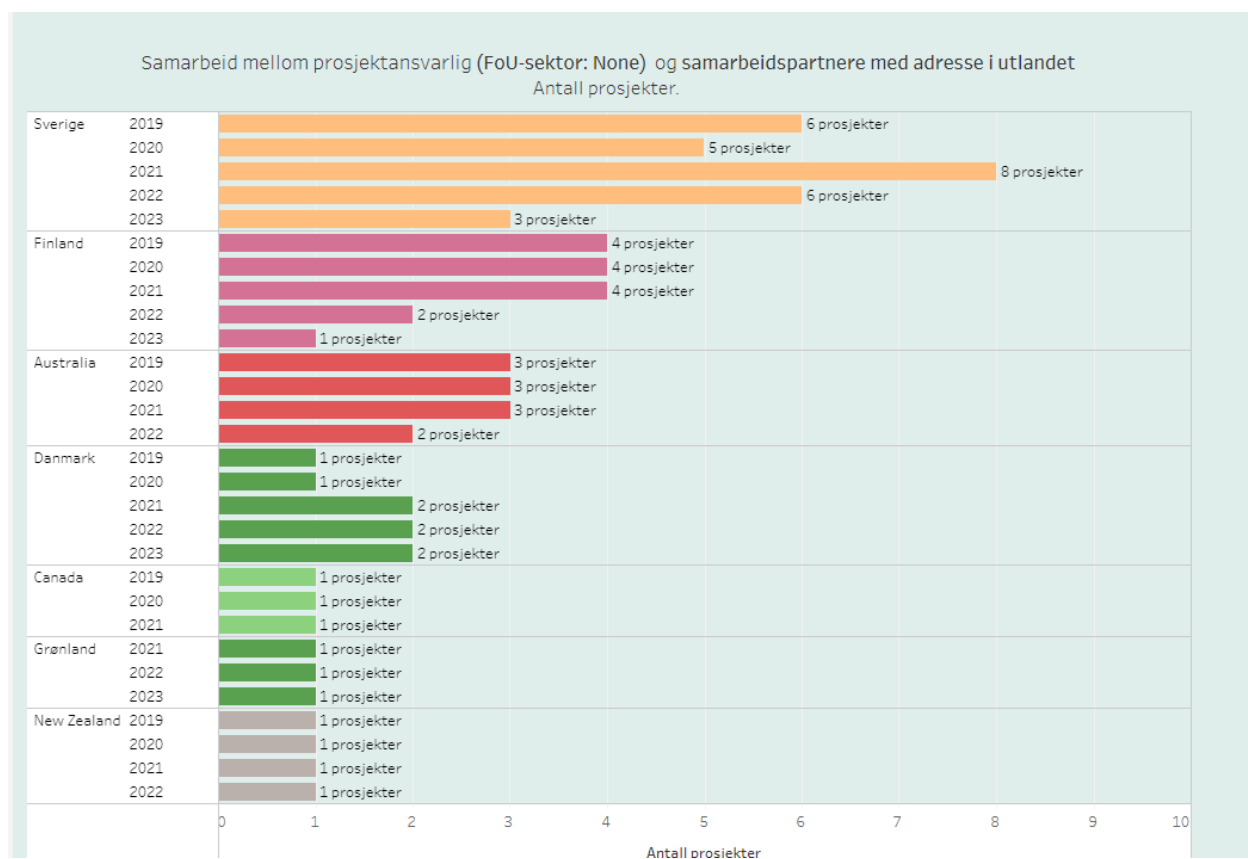
Når det gjelder kjønnsbalanse i prosjektledelsen er det det noen flere årsverk som går til kvinner enn menn i kategorien prosjektledelse i Samisk-porteføljens egen prosjektinnsats. Vi ser samme utvikling i andre porteføljer med flest prosjekt innen humaniora og samfunnsvitenskap, som for eksempel Porteføljen for utdanning og kompetanse og Porteføljen for velferd, kultur og samfunn.

Internasjonalt samarbeid

Internasjonalt forskningssamarbeid, både innenfor og utenfor det arktiske/sirkumpolare området, er viktig for å øke kvaliteten i nasjonal forskning og for å sikre at Norge både har tilgang til, og bidrar til, internasjonal kunnskapsproduksjon. Innenfor samisk forskning er det naturlig å innta et relasjonelt og komparativt perspektiv, og porteføljen oppfordret derfor til internasjonalt samarbeid i utlysningene. Godt samarbeid på tvers av institusjoner og landegrenser kan bidra til høyere vitenskapelig kvalitet, kompetanseutvikling, kunnskapsspredning og kunnskapsdeling. Det er derfor fortsatt behov for å styrke og videreutvikle forskningssamarbeid nasjonalt og internasjonalt.

Oversikten over internasjonalt prosjektsamarbeid innenfor porteføljen for Samisk samfunn og kultur sine egne investeringer viser at samarbeidsland for prosjektene inkluderer Australia, Canada, Danmark, Finland, Grønland, New Zealand og Sverige, se figur 15.

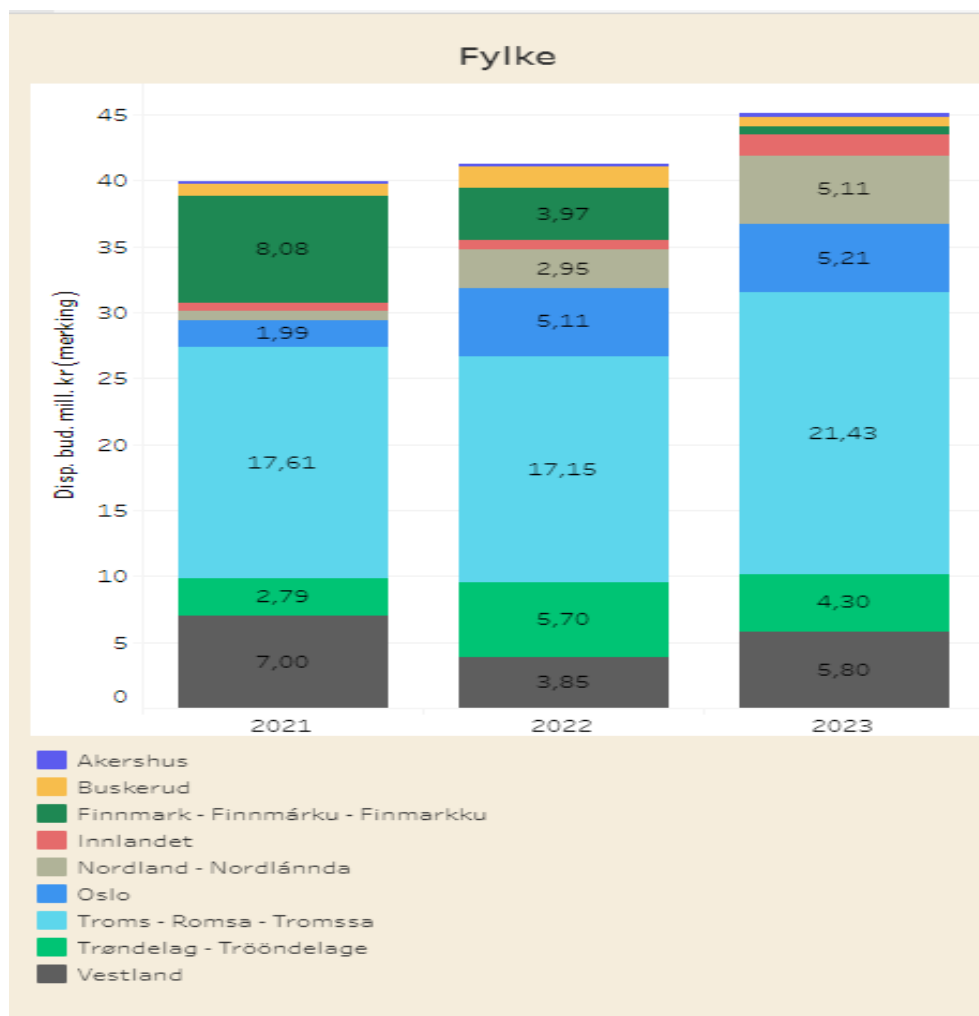
Oversikten over samarbeidslandene indikerer flere prosjekt med komparative urfolksperspektiver i Samisk-porteføljens egen prosjektinnsats. Sverige er det vanligste samarbeidslandet og Finland er nummer to. Det tredje vanligste er samarbeidslandet er Australia.

Figur 15: Internasjonalt samarbeid i Samisk-porteføljens egen prosjektinnsats. Kilde: Forskningsrådet.

Regional fordeling

Det er en klar konsentrasjon av samisk forskning i Troms. Dette er ganske naturlig da også hoveddelen av den samisk-relevante forskningen foregår nord for Trøndelag, med mange forskningsmiljøer som har fokus på samisk-relevant forskning.

Figur 16: Fylkesvis fordeling av porteføljens prosjekter. Kilde: Forskningsrådet.

Figur 17 viser at den klart største andelen av prosjekter i Troms og deretter Oslo og Trøndelag.

3. Vurdering av måloppnåelse

Samfunns mål

Samfunnsmålene beskriver hvilke samfunns effekter forsknings og innovasjonsinnsatsen skal innrettes mot. Porteføljeplanen for Samisk samfunn og kultur har følgende samfunns mål som bygger opp under Forskningsrådets strategi:

1. Det samiske folks språk, kultur og samfunns liv er forstått, akseptert og inkludert på alle nivå i det samiske samfunnet og i storsamfunnet.
2. Betydningen av kulturell resiliens er forstått og akseptert av storsamfunnet som et viktig grunnlag for samisk levekår og livskvalitet.
3. Samiske aktører og verdier er inkludert i etableringen av ny og økt næringsvirksomhet, også hvor tradisjonskunnskap er inkludert.

4. Samisk tradisjonell og erfaringsbasert kunnskap er anerkjent som likeverdige kunnskapssystem med annen type kunnskap i forskningen, og er forstått, akseptert og implementert som et viktig grunnlag for forvaltning og ressursutnytting i samiske områder.

Brukermål

I porteføljen for Samisk samfunn og kultur er forskningsinstitusjoner, museer, kultur- og språksentre, samt helseinstitusjoner særlig viktige. Forskere i hele karriereløpet er viktige for å oppnå målene, og de er i hovedsak målgruppen for investeringer og rådgivende tiltak. Porteføljeplanen har følgende brukermål:

1. Beslutningstakere, som for eksempel Sametinget, nasjonale, regionale og lokale myndigheter, samt næringsvirksomheter, baserer beslutninger som angår samiske forhold på forskningsbasert kunnskap.
2. Alle borgere er bevisst og har god kunnskap om samisk språk, kultur, historie og næringer.
3. Utdannings- og forskningsinstitusjoner har en høy andel samiske forskere og mye forskning på samiske og samiskrelaterte temaer.
4. Alle porteføljer i Forskningsrådet har innlemmet forskning på samiske forhold der det er relevant.
5. Samisk som vitenskapsspråk blir benyttet innenfor utdannings- og forskningsinstitusjoner.
6. Det er veletablert forskningssamarbeid mellom utdannings- og forskningsinstitusjoner innenfor ulike fag og fagmiljøer i Norge, Norden og internasjonalt.

Denne porteføljeanalysen gir ikke tilstrekkelig grunnlag for å vurdere måloppnåelse knyttet til alle brukermålene, men analysen vil gi et grunnlag for å si noe om måloppnåelse av brukermål 1,2,3 og 6.

Måloppnåelse brukermål 1 og 2

Analysen indikerer en positiv utvikling tilknyttet brukermål 1 og 2. Vi ser fra analysen at prosjektene i porteføljen (se figur 8) har hatt aktiv utadrettet virksomhet, både gjennom allmennrettede formidlingstiltak (oppslag i massemedier etc.), 26 oppslag i 2021 og 13 i 2022. Dette bidrar til synlighet for prosjektene overfor beslutningstakere som for eksempel Sametinget, regionale og lokale myndigheter og også overfor innbyggere generelt (brukermål 1 og 2).

Når det gjelder brukerrettede formidlingstiltak rettet mot målgruppene i prosjektet var det et høyt antall tiltak i 2021 (122) og i 2022 (72).

Måloppnåelse brukermål 4

Det er en tydelig positiv utvikling i måloppnåelse for brukermål 4. Alle porteføljene i Forskningsrådet har innlemmet forskning på samiske forhold der det er relevant. Tall fra Forskningsrådets prosjektdatabase og merkesystem viser en økning i forskning på samiskrelaterte temaer innenfor andre porteføljer enn Samisk-porteføljen (se figur 2).

Måloppnåelse brukermål 6

Det er veletablert forskningssamarbeid mellom utdannings- og forskningsinstitusjoner innenfor ulike fag og fagmiljøer i Norge, Norden og internasjonalt. Oversikten over internasjonalt samarbeid viser til positive resultater, det er en relativt god geografisk spredning i Samisk-porteføljens egne prosjektinvesteringer, og porteføljen inkluderer land utenfor Europa (se figur 15).

Gitt at det er et mål med forskning på alle temaene i porteføljeplanen for Samisk, er det for øvrig verdt å merke seg at klimarelatert samiskrelevant forskning ser ut til å være et forskningsfelt i sterk vekst, og at antall aktive samiskrelevante prosjekt i 2023 under dette temaet er langt høyere enn antall prosjekter for de fem andre temaene i porteføljeplanen.

4. Videre anbefalinger

Dette kapittelet omhandler investeringsanbefalinger for porteføljestyret for Samisk samfunn og kultur sitt videre arbeid, og er basert på fremlagt statistikk og vurderinger av måloppnåelse i forrige kapittel. En viktig føring for investeringsanbefalinger fremover er gjeldende porteføljeplan for Samisk samfunn og kultur. Et hovedanliggende i porteføljeplanen er at Samisk-porteføljens egne investeringer skal bidra til å bygge den grunnleggende forskningen. Andre aktuelle føringer for samisk forskning er den reviderte Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning, KDDs stortingsmelding om samisk språk, kultur og samfunn med tema rekruttering og kompetansebehov, Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport og andre relevante strategier og meldinger.

Det er forventet at bevilgningen til porteføljen for Samisk samfunn og kultur fra departementene ikke vil øke, i og med at det generelle budsjettssignalet fra regjeringen er nullvekst og omprioritering innenfor gjeldende rammer. Forskningsrådet vil imidlertid fortsatt levere budsjettforslag om vekst. I dette kapittelet vil vi fokusere på strategisk viktige prioriteringer, gitt fortsatt nullvekst i budsjett.

Investeringsanbefalingene vektlegger tre prioriteringer fremover som kan bidra til maksimal avkastning i form av forskning som bidrar til måloppnåelse for porteføljen innenfor dens svært begrensede økonomiske rammer: Utlysningssamarbeid og rådgivning inn mot andre porteføljer i Forskningsrådet; mobiliseringsarbeid; og å inngå i internasjonale fellesutlysninger.

- *Rådgivning og utlysningssamarbeid i Forskningsrådet*

Analysen viser at Forskningsrådets totale investering i samiskrelevante prosjekt er i sterk økning. For å sikre at denne positive utviklingen videreføres anbefales det at man fortsatt prioriterer rådgivning rettet mot andre relevante porteføljer i Forskningsrådet, med siktemål å styrke samiske perspektiv og interesser som et gjennomgående anliggende i relevante portefølje- og investeringsplaner. Å bidra med midler inn i fellesutlysninger sammen med andre porteføljer i Forskningsrådet, kan også generere flere satsinger og prosjekter med samisk/urfolksrelevante problemstillinger og perspektiver.

For 2025 er det foreslått at porteføljen for Samisk samfunn og kultur skal ha en fellesutlysning med porteføljene for Velferd og utdanning, Energi og transport, Klima og miljø, samt Helse. Samisk samfunn og kultur legger inn 12 millioner kroner og de andre porteføljene bidrar med ca. 70 mill. kroner.

Den tematiske rammen for utlysningen er kunnskapsbehov identifisert i Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport. Kommisjonens rapport har bred relevans for samfunnsnivå og -utvikling, med en vektlegging av kulturelle dimensjoner, kunnskap om helse og sosialpolitiske utfordringer, utdanning og opplæring, og offentlig forvaltning. Dette er tematikker som i stor grad overlapper med porteføljeplanen, selv om denne naturlig nok handler om samiske forhold.

Som et gjennomgående funn peker rapporten videre på at økt kunnskap om urfolk og nasjonale minoriteter er et sentralt tiltak for å forebygge diskriminering og til å virke for et mangfoldig samfunn. En fellesutlysning er en viktig del av oppfølgingen av kommisjonens rapport. Forskning og forskningspolitikk vil være en viktig premissgivende kraft for å få frem perspektiver som kan underbygge samisk, norskfinsk/kvensk og skogfinsk kultur- og samfunnsutvikling.

- *Mobilisering*

Analysen viser at de fleste av Forskningsrådets porteføljer investerer i samiskrelevante prosjekt, og har utlysninger som er relevante for porteføljen for Samisk samfunn og kultur. Et strategisk grep kan dermed være å arbeide med mobilisering av forskningsmiljøer til hele bredden av porteføljer og virkemidler i Forskningsrådet. Det er positivt dersom samiskrelevante forskningsmiljøer søker om midler

fra andre porteføljer enn porteføljen for Samisk samfunn og kultur, og ikke utelukkende til utlysningene som porteføljestyret har ansvar for. Dette tilgjengeliggjør flere midler for samiskrelevante prosjekter.

- *Internasjonale fellesutlysninger*

Deltagelse i internasjonale fellesutlysninger kan medføre relativt små investeringer for Samisk-porteføljen, mens potensialet for avkastning i form av midler til samiskrelevante prosjekter kan være store. Internasjonale fellesutlysninger kan innebære mer slagkraftige og synlige utlysninger, og gi mulighet for økt internasjonalt samarbeid i prosjektene.

De siste årene har det vært en økning i samisk-relevant forskning i Horisont Europa (se vedlagt oversikt over aktuelle prosjekter). I 2024 har både Nee Zealand og Canada blitt assosierte medlemmer av Horisont Europa. Disse landene er langt fremme på urfolksforskning og her kan det være muligheter for samarbeid i prosjekter.

Oppsummering

Analysen viser positive tendenser for de fleste områder for porteføljen for Samisk samfunn og kultur. Gitt nullvekst i porteføljens budsjett, legger analysen frem tre strategiske prioriteringer for investeringsanbefalinger i samisk-porteføljen, med fokus på å maksimere forskningsavkastningen innenfor de svært begrensede økonomiske rammene. For å sikre fortsatt vekst i samiskrelevant forskning, anbefales det å prioritere rådgivning rettet mot andre porteføljer i Forskningsrådet. Dette skal sikre at samiske perspektiver integreres i flere prosjekter. Fellesutlysninger, som den planlagte utlysningen i 2025 knyttet til Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport, vil også bidra til flere relevante forskningsprosjekter. For å øke tilgangen til midler for samiskrelevante prosjekter, bør forskningsmiljøer mobiliseres til å søke midler fra flere porteføljer i Forskningsrådet, ikke bare den som er dedikert til Samisk samfunn og kultur. Deltakelse i internasjonale fellesutlysninger kan medføre små investeringer med potensielt stor avkastning, samt styrke internasjonalt samarbeid og synlighet for samiskrelatert forskning.